

מיעוטים

לאן נעלמו הניירות?

הספור התחיל עם תחילת המאה העשרים, כאשר לרוב החא נולד בן זכר. גורג, העשיר המוסלג בן עכו, אהב את בנו הרך, קרא לו בשם חביב. מעולם לא חסר לבן דבר: עשרות כפרים היו רכושו של אביו, המלחים עבדו בהם להעשרת המשפחה.

חביב נשלח ללמוד בבתי-הספר הטובים ביותר, סיים את לימודיו בבירות כעורך דין. הוא לא היה צריך לעבוד אפילו ב"מקצוע מכובד זה, לכן גם לא עבר את הסטאג.

משחזר חביב לבית אביו, התפנה לכיף. לא היה בית-קפה מכובד בכל המרחב, שלא זיכהו חביב בביקורים תכופים. רבות מהזמרות המפורסמות ביותר ארחו אותו בביתן. הוא גם לא קימץ בהוצאות. בהיותו

כריסמאס ובתה ריימונדה * אחרי ששתה עם המלך

האב חביב חווא

שמו נעלם ממשרד הפנים

פעם באחד הקברטים המפורסמים של קהיר, בחברת ידידה, התיישב לידם המלך פואד, אביו של פארוק, מלך מצרים לשעבר.

המלך הומין עבור בת לוויתו משקה, שלא היה ידוע לידידתו של חביב. היא שאלה מה שם המשקה המור. המלך וידידתו צחקו מבורותה של שכנתם. הדבר הרגיו את חביב; הוא הומין עשרה בקבוקים מאותו משקה, רחץ בתוכנם את רגלי ידידתו, לעיני המלך.

לא היה זה מקרה בודד. מכירי חביב בעכו יודעים לספר על הרכבת המיוחדת, אותה שכר להסיעו מקהיר לעכו, לביקור קצר אצל אמו. יתכן כי הדמיון המורח של אותם ייודים פעל במלוא הקיטור, אך

תמונה שצולמה בביתה של ריימונדה באירבי, בביקורה האחרון של האם בירדן.

אמת היא כי למשפחת חווא היו פעם מאות אלפי דונמים של אדמה טובה. באותה תקופה הכיר חביב את מי ש"היתה עתידה להיות אשתו: כריסמאס, בתו של מהגר אמריקאי ממוצא ארץ-ישראלי, שנולדה בניר-יוק ושם למדה בבית-ספר תר כון. עם גמר לימודי הבת חזר אביה לכפר מולדתו. חביב הציע לאבא להיות המשגיח על העובדים שלו בקלעת גדין, שהיא כיום קיבוץ יחי"ם.

על אותם הימים מספרת כריסמאס: "היינו תי נצרה קסנה. אהבתי דהירה על סוסים, לחביב היו סוסים רבים; היה לו גם סוס שחור, שלימד אותי כיצד לרכב". ובנימת געגועים מודגשת הוסיפה: "היינו דוהרים מגדין עד עכו. האנשים היו רואים אותנו ומקללים, אבל לנו לא היה איכפת."

ליוג נולדו שני בנים. גורג ויוסף, וזת אחת, ריימונדה. הם חיו יחד 14 שנים, הספיקו תוך זמן זה להוציא את כל הכסף שהוריש גורג חווא הזקן. ואו החלו המריבות. מסמר אשר הניחה כריסמאס על אדן החלון, עם כניסתו של בעלה הביתה, שימש לו עילה לחששות כי באמצעותו מאותתת האשה למאהבה כי בעלה בבית. כדברי הפתגם הערבי, "בצאת העושר מהדלת נכנס הריב דרך כל החלונות."

הוא דרש ממני לעבור לגור בנצרת, שם רצה להקים בית קפה להימורים, סיפ"ר כריסמאס על ימים קשים אלה. למולגו הגנו בני העדה האורתודוקסית, ויכולנו להתגרש."

הניירות נעלמו. כריסמאס יצאה לעבוד כפקידה ברכבת. חביב נתקבל בחברת ספינו הבריטית לשיחק מזון. עם קום מדינת י"ש ראל, עברה כריסמאס לעבוד במשרד הסעד; בעלה לשעבר הפך מהוון דירות בעכו. את הכסף שהרויח הוציא על משקאות ועל נסיון להמשיך בחיי הרחמה שהורגל להם. שני הבנים עברו לירדן, תפסו עמדות חשובות, ומדי שנה ביקרו אותם הוריהם בנפרד בחג המולד. הבת ריימונדה היפה נוסדה בארץ, למדה במסיון, ביקרה לעיתים קרובות אצל אמה — דבר אשר לא מצא חן בעיני האב. הוא החליט לפעול בנידון.

בהיותו בירדן אצל בנו, שיכנע אותם כי טובת אחותם דורשת להרחיקה מאמה. אחיה של ריימונדה דרשו את אחותם, הגישו בקשה לשלטונות ירדן, בה התחייבו לדאוג לפרנסתה. בקשתם אושרה, למרבית צערם של בני משפחה ישראלים שהתאהבו בריימונדה. במסיבת הפרידה שערכו לה, במר עיון האורתודוקסים בעכו, השמיע לכבודה המשורר בולס בולס שיר רהי דמעות. רבים היו שכו. ביניהם היתה אמה.

השנה, כבכל שנה, הגיש חביב גורג חווא בקשה לבקר בעיר העתיקה, בחג המולד של עדתו. בקשתו נדחתה. הוא לא יתר, פנה לשר הפנים, באמצעות שר המשטרה בכור שיטריה, וידדו משכבר הימים.

התערבותו של שיטריה העוילה: ועדת הערעורים הסכימה לאשר את כניסתו של חביב גורג חווא בן ה-60, לשטח הממלכה הירדנית ההאשמית; הוא צויד במכתב מתאים מקצין המיעוטים בעכו, נסע למחרת היום לירושלים. על נסיעתו זאת סיפר חביב: "הגענו לירושלים עם שחר. עמדנו בתור ליד בנין ג'נרלי, כי רצינו להכנס ראשונים ל-משרד הממונה על המחוז. היה קר מאוד, אבל לא יתרגו, כי יתור על התור פירושו יתור על כמה וכמה שעות נוספות בחברת יקירינו בשטח ירדן."

"סוף-סוף, בשבע, נפתח המשרד. נכנסתי בין הראשונים. הייתי מוכן לכל דבר, אבל לא למה שאמרו לי: אין לך כל גירות במשרד, לא בקשה ולא צילומים." הוא נדהם. שר המשטרה כתב לו רשמית כי בקשתו אושרה, נציג משרד הפנים צייד אותו ברשיון, ואילו במשרד הממונה על המחוז לא ידעו אודותיו.

"הושבים שאני קבטאן" הוא שיגר מכתב נוסף לידידו שיטריה: "הניירות שלי לא נאבדו... יד פושעת העלימה אותם." הוא לא ידע בודאות מי עמד בדרכו והי צלים את הניירות שלו. אולם הוא חשד כי אשתו לשעבר, בעזרת ידיד ממשרד הממונה על מחוז ירושלים, הוציאה והעלימה את בקשתו.

"סתם שקר", השיבה כריסמאס. "הוא ש"מע כנראה שאני רוצה לעבור לצמיתות לגור בירדן אצל ילדי, והחליט להבאיש את ריחי, עם כל מיני סיפורים על קשר כביכול עם אנשי השלטון בישראל. גם בלי זה הושבים היורגים שאני קבטאן (סרן) בצבא ישראל. (המשך בעמוד 6)

"חביב על בשער!" קראו הרומאים בבהלה;

יורגו הנציר

מ"א הציר הנסיך האמלט את השאלה הגדולה: "להיות או לא להיות — זו השאלה" לא עמד אדם בפני שאלה כה דומה, כמו נשיא ההסתדרות הציונית, נחום גולדמן. השבוע נאם שני נאומים גדולים בועד הפועל הציוני, הביע דעות על עשרות שאלות שונות. אולם מאחורי כולן עמדה השאלה האחת, אותה לא הזכיר: להיות או לא להיות ראש מפלגה בישראל?

השאלה לא עניינה את גולדמן בלבד. היא עניינה עוד יותר את דויד בן-גוריון. כי נחום גולדמן בן ה-64 הוא האדם היחיד בזירה הציונית המסוגל כיום לסכן את שלטון-היחיד של ביגיא, בן ה-72.

שליחות סודית בכון

לפני שלושה חדשים היה נדמה כי ההתנגשות תבוא במהרה. אחרי שורה של שיחות עם גולדה מאיר, לוי אשכול ואבא אבן, טס גולדמן לגרמניה, להיפגש עם קונראד אדנואר. כל מדינאי ישראלי ציפו בקוצר-רוח לפגישה זו. קיח ממנה לא רק להקלה במצבה הכספי הדחוק של ישראל, אלא גם לתמיכה גרמנית בעמדת ישראל בועידת נאט"ו שמעדה להיערך באפריל.

בבואו לבון, הופתע גולדמן לשמוע כי יום לפני כן הופיע שם מזכיר מפא"י, גיורא יוספסל, ביקש אף הוא שיחה עם הקאנצלר הזקן. יוספסל, יליד גרמניה, נשא עמו המלצה אישית מאת ביגיא. לא היה מנוס מן החשד שנשלח על-ידי ביגיא במיוחד כדי לתקוע יתד בגלגלי שליחותו של גולדמן, ובצורה זו להנמיך את דמותו של הנשיא הציוני. ליוספסל עצמו לא היה כל מושג על שליחותו של גולדמן.

לנשיא הציוני לא היה חשק לשים את עצמו לצחוק. הוא ניצל את העובדה שאדנואר היה חולה וצרווד, והתכוון לצאת לפאריס תוך כמה ימים. הוא שלח לאדנואר את איחוליו להתלמתו, דחה את הפגישה למועד אחר, שיתאים יותר לקאנצלר. חזית הקרב בין גולדמן וביגיא הייתה עתה ברורה. יוסף סרלין יצא לפגישה עם גולדמן, יוסף ספיר ניצל את טיסת-הבכורה של הבריטניה החדשה של אל עז, כדי להצטרף לפגישה זו. היה נדמה כי לא נשאר אלא להעמיד את החופה. הציונים הכלליים יתאחדו עם הפרוגרסיבים, יעמידו את גולדמן בראשם ויצאו למלחמה במפא"י מתחת לסימא סופולארית מאד: ביגיא מחבל בעליה מברית-המועצות, גולדמן הניטראליסטי יביא את עליית ההמונים. גם הפרוגרסיבים היו מוכנים לכך. לא רק פנחס רוזן וישעיהו פרדר רצו באיחוד, אלא גם משה קולי, איש העובד הציוני, שהיה עד אז המכשול העיקרי. התנאי היחיד שלו: לא ידובר רשמית על איחוד של שתי מפלגות, אלא על הקמת מפלגת-ריכוז חדשה, בהשתתפות חוגים נוספים. המפלגה החדשה, על 18 חבריה בכנסת, היתה הופכת אוטומטית למפלגה השנייה במדינה.

פ.א.ו.פ. נגד פ.פ.

באותו רגע צילצל פעמון הס.א.ו.פ. כתא הקברניט של מפא"י. אפילו ביגיא בלע את גאחתו האישית, ואת קנאתו בהצלחות גולדמן. הוא שיגר לגולדמן מיברק דחוף, ואחריו איגרת מתוקה מדבש, בהם הסביר שכל אשר קרה בגרמניה לא היה אלא אי-הבנה מצערת. בהפליגו בשבח מאמציו של גולדמן, רמז לו ביגיא למעשה שכראי לו להישאר בתפקידו הנוכחי.

חטיבת ספיר-סרלין (פ.פ.) בפי מתנגדיהם) הבינה כי אין לצפות לפי שעה שגולדמן יכריז מלחמה פוליטית לחיים ולמוות על ביגיא. בשובו לארץ שינה הצמד את כיוון ההתקפה, פתח בשיחות עם תנועת-החרות. המשבר הממשלתי, שהוכיח מה עמוקים הבקיעים בחזית השמאל, סיפק את התירוץ הרשמי להתחלת השיחות המחודשות.

אחרי ההתחלה הרועשת, התנהלו השיחות בשקט וביעילות רבה. בהדרגה התקרבו עמדות שתי המפלגות. במועצת תנועת-החרות הודיע מנחם בגין שאפשר להגיע לאיחוד ארץ-ישראל גם בדרך שלום — תיאוריה שהושמעה עד אז רק בפי נחום גולדמן, מפ"ם וחתולם חזה. אפילו הנימה הניטראליסטית, שדבקה בציונים-הכלליים כתוצאה ממאמצי גולדמן, לא הפריעה לאנשי חרות.

שוב צילצל פעמון האוצקה כתא רבה-חובל של מפא"י. הפעם היה האיום גדול עוד

